

Obsah

Úvod	15
KAPITOLA 1	
Definice ADD/ADHD?	17
Charakteristické projevy chování dětí s poruchou pozornosti bez hyperaktivity (ADD)	17
Typické projevy chování dětí s poruchou pozornosti, jež je provázána hyperaktivitou (ADHD)	18
Jak často se ADD/ADHD vyskytuje?	19
Jaké jsou možné příčiny syndromu ADD/ADHD?	20
KAPITOLA 2	
Nejvýznamnější faktory v práci s dětmi s ADD/ADHD	21
KAPITOLA 3	
Seznam věcí, kterým je třeba se vyhnout	27
KAPITOLA 4	
Komplexní program péče o děti s ADD/ADHD	29
KAPITOLA 5	
Prevence problémového chování ve třídě	31
Naučte žáky pravidlům (vytvořte si třídní řád)	31
Pozitivní posilování	32
Některé příklady pozitivního posilování (zpevňování) ve třídě	32
Pobídky (incentivy) při vyučování	33
Asertivní kázeň	33
Jak se problémovému chování vyhnout	35

Co mám dělat, když ... ?	39
Ukázky smluv, které mají doplnit výše uvedenou tabulku pro sledování chování	42

KAPITOLA 6

Prevence problémového chování během přechodů od jedné činnosti

k jiné činnosti a v období, kdy výuka neprobíhá	45
Jakými způsoby lze těmto dětem pomáhat?	45
Další nápady k úvaze:	46

KAPITOLA 7

Jak upoutat, zaměřit a udržet pozornost žáků	49
Způsoby, jak upoutat pozornost žáků	49
Jak zaměřit pozornost žáků	50
Nápady, jak pomoci rozptýleným žákům	51
Jak pozornost žáků a jejich aktivní zapojení do výuky udržet	51
Metody pro společnou odpověď	53
Jak žáky zaměřit na plnění úkolu při samostatné práci v lavicích	54

KAPITOLA 8

Metody výuky organizačních a studijních dovedností	57
Zásadní dovednosti, které je nutné žáky s ADD/ADHD naučit	57
Metody pro záznamy domácích úkolů a uspořádání pracovního prostoru a pomůcek	58
Jak žákům pomoci s uspořádáním písemných úkolů	59
Jak se vyhnout vizuálnímu zmatku	60
Techniky řízení/organizace času	61
Jak žákům pomáhat s uspořádáním myšlenek	62
Zapojení rodičů	62

KAPITOLA 9

Multisenzorická výuka	65
Postupy zapojující sluchové vnímání	65
Postupy zapojující zrakové a hmatové vnímání	66
Postupy zapojující prostorové vnímání	67
Postupy zapojující slovní vyjádření	68
Postupy zaměřující se na pochopení pojmu násobení	69

KAPITOLA 10

Metody výuky čtení, psaní a mluveného projevu	71
Strategie připravující žáky na čtení	72
Metody pro grafické znázornění/uspořádání informací a další metody pro porozumění textu	72
Aktivity na rozvíjení tématu a knižní projekty	76
Vyprávění příběhů	78
Metody hlasitého čtení	79
Vyzkoušejte následující postupy:	79
Potíže, které mohou mít žáci s ADD/ADHD se čtením	80

KAPITOLA 11

Metody výuky psaní a slohu	83
Jak vyučovat pravopis slov	83
Rukopis a ovládnání pera	86
Uspořádání psaného projevu	88
Postup při psaném projevu	89
Psaný projev	89
Jak vyučovat interpunkci, psaní diakritických znamének a velkých písmen	92
Další užitečné postupy a pomůcky	93

KAPITOLA 12

Metody výuky matematiky	95
Výhody a význam praktických aktivit zaměřených na řešení problémů v situacích kooperativního učení	97
Některá doporučení pro výuku matematiky	98
Opatření a metody pro výuku početních operací	99
Doporučená literatura pro výuku matematiky	101

KAPITOLA 13

Metody pro udělování pokynů	103
--	-----

KAPITOLA 14

Výhody kooperativního učení pro žáky s ADD/ADHD	105
Pět prvků kooperativního učení	105
Uspořádání skupin a minimalizace problémů ve skupinové práci	106
Způsoby dosažení vzájemné pozitivní závislosti ve skupině	106

Výuka sociálních dovedností v situacích kooperativního učení	107
Některé výsledky dosažitelné kooperativním učením	108
Které kooperativní dovednosti je třeba žáky naučit	109
Formuláře pro kooperativní vyučování	110
 KAPITOLA 15	
Styly učení	117
Definice, statistické údaje a prvky	118
Statistické údaje k úvaze	118
Jak se přizpůsobit různým stylům učení a vyhovět tak potřebám všech žáků	119
Jak uspořádat prostředí	121
Uplatnění různých typů inteligence ve třídě	122
Požadavky na pohlaví, etnikum a výkon žáka	123
Dotazník o stylech učení	124
 KAPITOLA 16	
Postupy relaxace, řízené imaginace a vizualizace	129
Legrace a smích	129
Postup při dýchání	129
Jóga a pomalá pohybová cvičení	130
Meditace při chůzi	131
Vizuální znázornění a řízená imaginace	131
Další postupy při vizualizaci a relaxaci	132
 KAPITOLA 17	
Hudba pro přechodové fáze, uklidnění a vizualizaci	135
Hudba pro zklidnění	136
Netradiční hudba pro zklidnění	136
Hudba pro přesuny	137
Hudba pro přechodové fáze	138
Rocková hudba	139
 KAPITOLA 18	
Komunikace s rodiči a vzájemná podpora	141
Jak rodičům může pomoci konzultační tým ve škole?	142

KAPITOLA 19

Příběh jednoho rodiče aneb

Co by si měl vyslechnout každý učitel	145
Linda Haugheyová: Příběh jednoho rodiče	145

KAPITOLA 20

Farmakoterapie a úloha školy	157
Jaké jsou nejběžnější léky při ADD/ADHD?	158
Jaké jsou nejdůležitější problémy týkající se řízení farmakoterapie u dětí s ADD/ADHD, o kterých by učitelé měli vědět?	159
Jaké jsou některé vedlejší účinky jmenovaných léků?	160
Kdo je ve škole za podávání léků zodpovědný? Jak se podávání léků sleduje?	160
Co se stane, jestliže lék zapomeneme podat?	160
Ztrácí dítě s ADD/ADHD při užívání medikamentů svou vlastní vůli a sebekontrolu?	161

KAPITOLA 21

Jak je to s mateřskými školami?	163
Začátek školního roku	164
Míra hlučnosti	165
Jak strukturovat den ve škole	166
Rozvrh hodin a důslednost	167
Postupy pro řízení chování v mateřské škole	167

KAPITOLA 22

Nároky na druhém stupni a na počátku studia na střední škole	181
Témata a návrhy pro zlepšení výuky v sekundární škole	182

KAPITOLA 23

Rozbory skutečných případů s plánem konkrétních opatření	187
Případová studie A: Štěpán – žák s ADD s výraznou hyperaktivitou	187
Rozbor případu B: Randy, žák s ADD bez hyperaktivity	193

KAPITOLA 24

Jak může vedení školy napomáhat úspěšné práci učitelů i žáků	199
Další způsoby pomoci	201

KAPITOLA 25

Týmové vyučování a spolupráce učitelů	203
Výhody týmového vyučování	203
Žákovská „kolečka“	204
Týmová práce z kázeňských důvodů	204

KAPITOLA 26

Jak mohou žákům ve třídě prospět pomocníci a dobrovolníci	205
Tvořivé způsoby, jak zajistit dodatečnou pomoc při vyučování	205
Dodatečné zdroje pomoci	206

KAPITOLA 27

Školní dokumentace a komunikace s lékařem

a zdravotnickými zařízeními	207
Dotazníky a hodnotící formuláře	207
Dokumentace učitele	208
Příklady průvodního dopisu lékaři/zdravotnímu středisku	209

KAPITOLA 28

Posudky, hodnocení žáka

a jeho zařazení do speciálního programu	215
Vyzkoušeli jste už tato opatření a úpravy?	216
Funkce týmu pro sledování žáka/konzultačního týmu	218
Doporučení žáků do programu speciálního vzdělávání	221
Získání komplexního školního hodnocení	222
Jak u dítěte rozpoznat poruchu učení?	223
Poruchy zpracovávání informací	224

KAPITOLA 29

Některé speciální programy	229
Projekt pro poruchy pozornosti (PARA)	229
Klíčová škola	231
Mentorský program (s účastí odborníka)	234
Úloha rodičů	237

KAPITOLA 30

Jak prosazovat zájmy dětí aneb Co nám ještě zbývá	241
Prohlášení o poslání programu	241
Cíle programu	241
Lidský faktor	242

KAPITOLA 31

Nástin situace v České republice

(Kapitola připravila PaedDr. Anna Kucharská)	245
Vzdělávací instituce	245
Legislativa	245
Poradenství a další pomoc	246
Literatura	249